

უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეთა დანიშვნის (არჩევის) წესი

მარიამ გაიპარაშვილი

საქართველოს პარლამენტის კვლევითი ცენტრის უფროსი მკვლევარი,
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი

ელ ფოსტა: mariam.gaiparashvili@gmail.com

სალომე ნატროშვილი

საქართველოს პარლამენტის კვლევითი ცენტრის მკვლევარ-ანალიტიკოსი

ელ ფოსტა: natroskvili55@gmail.com

აბსტრაქტი

კვლევა ემყარება საერთაშორისო გამოცდილებას და მიმოიხილავს საერთაშორისო სამართლის სტანდარტებს, ორგანიზაციების მიერ გამოქვეყნებულ დოკუმენტებზე დაყრდნობით. ეს დოკუმენტები განსაზღვრავს ძირითად პრინციპებს, რომლებსაც უნდა ეფუძნებოდეს ყველა ქვეყანა უზენაესი სასამართლოს სისტემის ჩამოყალიბებისას.

სტატიაში გაანალიზებულია საქართველოში არსებული მდგომარეობა და იდენტიფიცირებულია შესაბამისი გამოწვევები. ამ მიზნით, შესწავლილია რეკომენდაციები, რომლებიც საერთაშორისო ორგანიზაციებმა რეფორმის სხვადასხვა ეტაპზე გასცეს საქართველოსთვის. სრული სურათის წარმოსაჩენად, ნაშრომი აღწერს უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეთა დანიშვნის რეფორმას და ისტორიულ ექსპერტის, რომელიც გაანალიზდა საერთაშორისო სტანდარტთა შესაბამისად. კვლევაში განსაზღვრულია ის სამომავლო ნაბიჯებიც, რომლებიც უნდა გადაიდგას გამოვლენილი ხარვეზების აღმოსაფხვრელად.

ნაშრომის დასკვნითი ნაწილი მოიცავს მიგნებებს და რეკომენდაციებს, თუ რა გზებით შეიძლება საერთაშორისო სტანდარტთა სრულად დანერგვა.

საკვანძო სიტყვები: რეფორმა, დემოკრატია, ცვლილებები

APPOINTMENT (ELECTION) OF JUDGES IN THE SUPREME COURT

Mariam Gaiparashvili

*Senior researcher at the Research Center of the Parliament of Georgia,
PhD student at the Faculty of Law at Ivane Javakhishvili Tbilisi State University*

Email: mariam.gaiparashvili@gmail.com

Salome Natroshvili

Research – analyst at the Research Center of the Parliament of Georgia

Email: natroshvili55@gmail.com

Abstract

The study is based on international experience and reviews international standards in light of the documents published by organizations. These documents set out the basic principles all countries should be based on when establishing the Supreme Court system.

The article analyzes the current situation in Georgia and identifies relevant challenges. All the recommendations issued by international organizations and various stages of the Judiciary reform have been studied. The research describes the reform of the appointment of judges to the Supreme Court and the historical excursion that has been analyzed in accordance with international standards.

The study also identifies the future steps that need to be taken to eliminate the identified deficiencies and loopholes. The conclusion includes findings and recommendations on the implementation of the international standards.

KEYWORDS: Reform, Democracy, Amendments

მარიამ გაიპარაშვილი, სალომე ნატროშვილი

შესავალი

ხელისუფლების დაბალანსების ნაწილში განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება სასამართლოს შტოს დამოუკიდებლობას, ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობას. კვლევა ემყარება საერთაშორისო გამოცდილებას და მიმოიხილავს საერთაშორისო სამართლის სტანდარტებს, ორგანიზაციების მიერ გამოქვეყნებულ დოკუმენტებზე დაყრდნობით. ეს დოკუმენტები განსაზღვრავს ძირითად პრინციპებს, რომლებსაც უნდა ეფუძნებოდეს ყველა ქვეყანა უზენაესი სასამართლოს სისტემის ჩამოყალიბებისას.

კვლევაში ასევე გაანალიზებულია საქართველოში არსებული მდგომარეობა და იდენტიფიცირებულია შესაბამისი გამოწვევები. ამ მიზნით, ავტორებმა შეისწავლეს რეკომენდაციები, რომლებიც საერთაშორისო ორგანიზაციებმა რეფორმის სხვადასხვა ეტაპზე გასცეს საქართველოსთვის. სრული სურათის წარმოსაჩენად, ეს თავი აღწერს უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეთა დანიშვნის რეფორმასაც, რომელიც გაანალიზდა საერთაშორისო სტანდარტთა შესაბამისად. კვლევაში განსაზღვრულია ის სამომავლო ნაბიჯებიც, რომლებიც უნდა გადაიდგას გამოვლენილი ხარვეზების აღმოსაფხვრელად. ამასთან, ნაშრომი მოიცავს მიგნებებს და გვაცნობს რეკომენდაციებს, თუ რა გზებით შეიძლება საერთაშორისო სტანდარტთა სრულად დანერგვა.

1. საერთაშორისო სტანდარტები და ძირითადი მოდელები

1.1. მოსამართლეობის კანდიდატთა კრიტერიუმები

მოსამართლეთა დანიშვნის (არჩევის) პროცესის ობიექტურად და მიუკერძოებლად წარმართვის გარანტიორია წინასწარ მკაფიოდ ჩამოყალიბებული კრიტერიუმები. საერთაშორისო გამოცდილება ყურადღებას ამახვილებს შემდეგ კრიტერიუმებზე:¹

- პირადი დამოუკიდებლობა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის პრინციპის ერთგულება;
- მიუკერძოებლობა, პატიოსნება და რეპუტაცია;
- კომპეტენტურობა, მათ შორის, დარგის მაღალ დონეზე ცოდნა, ანალიზის გამორჩეული უნარი, ზეპირი და წერილობითი კომუნიკაციის უნარები;
- ერთგულება ადამიანის უფლებების, დემოკრატიული ღირებულებებისა და გამჭვირვალობის პრინციპისადმი;
- მიღებულ გადაწყვეტილებათა სოციალური და სამართლებრივი შედეგების გასიგრძეგანების უნარი;
- პროდუქტიულობასა და საქმეთა ყურადღებით განხილვას შორის ბალანსის დაცვის უნარი;
- მრავალფეროვნება (მოსამართლის პოსტის მისაწვდომობა სხვადასხვა ჯგუფისათვის).

1 Smith, T. and others. Selecting the very best. The selection of high-level judges in the United States, Europe and Asia. გვ. 2-3. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: https://www.dplf.org/sites/default/files/selection_high_level_judges_en.pdf [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

1.2. მოსამართლეთა დანიშვნის (არჩევის) მოდელები

სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის მნიშვნელობიდან გამომდინარე, მოსამართლეთა არჩევის წესი უნდა იყოს სრულად დეპოლიტიზებული. თუმცა, მოდელთა სიმრავლის მიუხედავად, არ არსებობს ერთი საუკეთესო მიდგომა, რომლის მეშვეობითაც მოსამართლეები სრულად არაპოლიტიკურ გარემოში დაინიშნებიან, ამასთანავე, დაცული იქნება ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი და სასამართლოს დამოუკიდებლობა.² მაგალითად, CCJE-ის* კვლევის თანახმად, სლოვენიაში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეებს პარლამენტი ნიშნავს, რაც ეწინააღმდეგება ხელისუფლების დანაწილების პრინციპსა და სასამართლოს დამოუკიდებლობას.³ პარლამენტი ნიშნავს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეებს შვეიცარიაშიც.⁴ ნორვეგია-

ში სასამართლოებს ადმინისტრირებას უწევს სპეციალური საბჭო,⁵ რომელიც კრიტიკას იმსახურებს, რადგან მისი წევრების ნახევარი არ არის მოსამართლე, მოსამართლე წევრებს კი მთავრობა ნიშნავს.⁶ გერმანიაში სასამართლოს (*Federal Court of Justice*) მოსამართლეებს ირჩევს კომიტეტი (*electoral committee*), იუსტიციის მინისტრთან ერთად.⁷ კომიტეტის დაკომპლექტებაში მონაწილეობენ როგორც ფედერაციული მხარეები, ისე პარლამენტი, არჩეულ კანდიდატებს კი ამტკიცებს პრეზიდენტი.⁸ ანალოგიური წესი მოქმედებს საფრანგეთშიც, სადაც მოსამართლეებს პრეზიდენტი ნიშნავს, დამოუკიდებელი საბჭოს (*Conseil Supérieur de la Magistrature*) წარდგინებით.⁹ ბელგიაში სასამართლოს (*the Court of cassation*) მოსამართლეს ნიშნავს მონარქი, დამოუკიდებელი ორგანოს (*Supérieur de la Justice*) წარდგინებით.¹⁰ განსხვავებული მოდელებია საერთო სამართლის (*Common Law*) სისტემის ქვეყნებშიც (გაერთიანებული სამე-

2 JUDICIAL APPOINTMENTS Report adopted by the Venice Commission. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3Filkrk>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

* აკრ. ევროპის საბჭოს მრჩეველთა ორგანო მართლმსაჯულების საკითხების თაობაზე. BUREAU OF THE CONSULTATIVE COUNCIL OF EUROPEAN JUDGES

3 Report on judicial independence and impartiality in the Council of Europe member States in 2017. §. 84. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/30UL9jw>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

4 იქვე. §§. 85-87.

5 იქვე. § 131.

6 იქვე. §§. 131, 132, 133.

7 WHAT IS THE SITUATION FOR JUSTICE IN EUROPE IN 2014?. EUROPEAN ASSOCIATION OF JUDGES. [EAJ] ავსტრიის, ისლანდიის, ირლანდიისა და ჰოლანდიის თაობაზე [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3FLaFXw>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

8 Judges. Bundesgerichtshof, 2014. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3E44UnH>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

9 Recruitment and appointment of judges and justices in Europe and the US: law and legal culture. §3. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3DOEPJ9>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

10 ob: The Cour de cassation de Belgique/Hof van Cassatie van België is the highest court in the judicial system. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.network-presidents.eu/page/belgium>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

ფო¹¹, აშშ¹², კანადა¹³ და ავსტრალია¹⁴).

ანგარიშგასაწევია გერმანული დოქტრინა, რომლის თანახმადაც, დემოკრატიის ლეგიტიმურობა მოითხოვს, რომ ყველა სახელმწიფო ორგანოს ძალაუფლების წყარო (თუნდაც არაპირდაპირ) იყოს ხალხი, და სრულად ავტონომიური მმართველობა მოკლებულია დემოკრატიულობას.¹⁵

მოსამართლეთა დანიშვნის (არჩევის) კუთხით არსებობს კლასიფიკაციის რამდენიმე მოდელი, მათ შორის:¹⁶

- (i) **პირდაპირი დანიშვნა** (Single-body appointment) – როგორც წესი, ამ მოდელის მიხედვით მოსამართლეს ნიშნავს აღმასრულებელი ხელისუფლება (პრემიერი/პრეზიდენტი). კანდიდატურა შეიძლება შეირჩეს კონსულტაციების შედეგად, რომლებსაც ცალკეულ შემთხვევებში არაფორმალური სახე აქვს. ზოგიერთი ქვეყანა ირჩევს კონსულტაციების ფორმალურ მოდელს და კანდიდატებს ასახელებს მთავრობის მიერ შედგენილი ან სპეციალურად შექმნილი დამოუკიდებელი კომისია.¹⁷

- (ii) **შიდა არჩევა** (*professional appointments*) – მოსამართლეებს ირჩევენ კოლეგები, შიდა არჩევნებით. ეს უზრუნველყოფს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობას, თუმცა შეიცავს საფრთხეს, რომ ხელისუფლების ეს შტო საზოგადოებისგან მოწყვეტილი დარჩება. ზოგ შემთხვევაში შიდა არჩევის წესი მოდიფიცირებულია და მოსამართლეებს ირჩევს სამოსამართლო საბჭო, რომელიც სხვადასხვა მოდელის მიხედვით კომპლექტდება.¹⁸

- (iii) **თანადანიშვნა** (*co-operative appointment*) – მოსამართლეთა დანიშვნაში მონაწილეობს ორი ორგანო: როგორც წესი, ერთი ასახელებს და მეორე ამტკიცებს ან სიიდან ირჩევს რამდენიმე კანდიდატს (მაგ: პრეზიდენტი ასახელებს კანდიდატს, რომელსაც ამტკიცებს პარლამენტი).¹⁹

- (iv) **წარმომადგენლობითი დანიშვნა** (*representative appointment*) – რამდენიმე ორგანო დამოუკიდებლად ასახელებს და ნიშნავს მოსამართლე-

- 11 Procedure for Appointing a Justice of The Supreme Court of the United Kingdom. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.supremecourt.uk/about/appointments-of-justices.html>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 12 Federal Judges. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.uscourts.gov/faqs-federal-judges#:~:text=federal%20magistrate%20judges%3F%20Who%20appoints%20federal%20judges%3F,as%20stated%20in%20the%20Constitution>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 13 Supreme Court of Canada Appointment Process – 2019. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.fja-cmf.gc.ca/scc-csc/2019/index-eng.html>; <https://bit.ly/32oLewx>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 14 About the Justices. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.hcourt.gov.au/justices/about-the-justices>; <https://bit.ly/32p0ZDL>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 15 ვადეკუმის პროექტი მართლმსაჯულების შესახებ. ვენეციის კომისია, 2008, ოქტომბერი CDL-JD[2008] 001. გვ. 5. DRAFT VADEMECUM ON THE JUDICIARY. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3Cf4sB5>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 16 Judicial Appointments. 2014, აგვისტო, საერთაშორისო იდეა. გვ. 1-2. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3neHUvV>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 17 Bulmer, E., 2017. Judicial Appointments. გვ. 9. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.idea.int/sites/default/files/publications/judicial-appointments-primer.pdf>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 18 იქვე. გვ.9.
- 19 იქვე. გვ.10.

თა ნაწილს. წინა მოდელისგან განსხვავებით, ამ მექანიზმში საჭირო არ არის გადაწყვეტილების დადასტურება სხვა ორგანოს მიერ (მაგ: უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა საერთო რაოდენობის მესამედს დამოუკიდებლად აკომპლექტებენ პრეზიდენტი, პარლამენტი და სასამართლო ხელისუფლება).²⁰

- (v) **შერეული მოდელი** – ზემოთ დასახელებული მოდელების შერწყმა სხვადასხვა ვარიაციით (მაგ: წარმომადგენლობითი და თანადანიშვნის სისტემების შერწყმა).²¹
- (vi) ზემოთ ჩამოთვლილი მოდელების გარდა, მეცნიერები გამოყოფენ და აკონკრეტებენ **დამატებით მოდელებს**²² (მაგ: არჩევნების სისტემა (*electoral system*), რომლის მიზანია სასამართლო ხელისუფლების უშუალო კონტროლი ხალხის მხრიდან და დემოკრატიის მაღალი ხარისხის უზრუნველყოფა).

ვენეციის კომისია სხვადასხვა მოდელს გამოყოფს და ახასიათებს.²³ ანგარიშის მიხედვით, პირდაპირი არჩევა შეიცავს მოსამართლეთა პოლიტიკურ კამპანიაში ჩართვის საფრთხეს. პარლამენტის მიერ მოსამართლეთა დანიშვნა მიანიშნებს დემოკრატიის მაღალ ხარისხზე, თუმცა ეს საკითხი შეიძლება პოლიტიკური გარიგების საგანი გახდეს. პრეზიდენტის მიერ მოსამართლეთა დანიშვნა საფრთხეს უქმნის მესამე ხელისუფლების დამოუკიდებლობას, თუმცა ეს დამოკიდებულია სახელმწიფო

მოწყობაზე: კერძოდ, ნაკლები საფრთხეა იმ მოდელში, სადაც პრეზიდენტის როლი შემცირებულია.²⁴ შესაბამისად, მთავრობის მეთაურმა ამ უფლებით უნდა ისარგებლოს დამოუკიდებელ სასამართლო საბჭოსთან ერთად. პირდაპირი დანიშვნის უფლება შეიძლება მიენიჭოს თვითონ სასამართლო საბჭოსაც, იმ პირობით, რომ მისი ავტონომია და დამოუკიდებლობა სათანადოდ იქნება გარანტირებული. მოსამართლეთა დანიშვნაში საბჭოს ჩართულობას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სწორედ ძალთა თანაფარდობის გამო.

2. ქართული კონტექსტი

2.1. ქართული კონტექსტის შეფასება საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ

საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის (არჩევის) წესს არაერთი გამოხმაურება მოჰყვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მხრიდან. ის გახდა როგორც სამართლებრივი, ისე პოლიტიკური მსჯელობის საგანი. წინამდებარე ანალიტიკური დოკუმენტის ეს ნაწილი მოკლედ აჯამებს, თუ როგორ შეაფასეს საერთაშორისო ორგანიზაციებმა წარმართული პროცესები სამართლებრივ ჭრილში. შეფასებებისა და რეკომენდაციების ანალიზი გაიმეჯნა ორ ნაწილად: პირველი ეთმობა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში წარმართულ პროცესებს, მეორე კი მოიცავს გამოხმაურებებს პარლამენტის როლზე მოსამართლეთა არჩევის პროცესში.

20 იქვე. გვ. 10.

21 იქვე. გვ. 11.

22 იქვე. გვ. 13.

23 Opinion No. 403 / 2006, EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), JUDICIAL APPOINTMENTS, Report adopted by the Venice Commission at its 70th Plenary Session Venice, 2007, March, § 9, 11, 14-17, 25-26 §21, 16-7, §25-26. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3qDLSAv>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

24 იქვე. §14.

2.1.1. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მოსამართლეთა დანიშვნის (არჩევის) პროცესის შეფასება

პროცედურების ბუნდოვანება

ანგარიშების თანახმად, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს არ მიუღია გასაუბრების ჩატარების ან/და გასაუბრებისას ქცევის წესები პროცესზე წესრიგის დასაცავად. კერძოდ, ხშირი იყო მტრული კომენტარები და მწვავე კამათი გასაუბრებისას, რაც ქმნიდა არაპროფესიულ გარემოს. ამასთან, გასაუბრებები მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა კითხვების რაოდენობით, შინაარსის სირთულითა და პროცესის ხანგრძლივობით, რაც ეწინააღმდეგება თანასწორი მოპყრობის პრინციპს.²⁵ შესაბამისად, არსებული წესს მოჰყვა კრიტიკა.

შესარჩავი კრიტერიუმები

საერთაშორისო ორგანიზაციებს ჰქონდათ რეკომენდაცია, რომ შერჩევის კრიტერიუმები უნდა იყოს მკაფიოდ განსაზღვრული, რათა, საბოლოო ჯამში, საუკეთესო კანდიდატები დაინიშნონ.²⁶ ანგარიშის თანახმად, შერჩეულ კანდიდატთა 35%-ს შეადგენენ ქალები, რაც მნიშვნელოვნად მცირე რაოდენობაა ქალ მოსამართლეთა საერთო წილთან შედარებით.²⁷ რეკომენდაციების თანახმად, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობისთვის განსაზღვრულ მოთხოვნებს შორის უნდა გაიზარდოს პროფესიული გამოცდილების ხანგრძლივობა²⁸ და დაინერგოს მექანიზმები სასამართლოს შემადგენლობაში გენდერული ბალანსის უკეთ დასაცავად.²⁹ ამასთან, მის შემადგენლობაში უნდა იყვნენ უმცირესობის წარმომადგენლები და

- 25 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში, ივნისი-სექტემბერი 2019; ეუთოს/ODIHR ანგარიში. გვ. 5, 24. იხ: <<https://bit.ly/3Hqqfth>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 26 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC] ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით. 2019, 17 აპრილი, ვარშავა. §§. 40-43, [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/2YMMpUr>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 27 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში. ივნისი-სექტემბერი 2019, ვარშავა, ეუთოს/ODIHR-ის ანგარიში, გვ. 6. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3Hqqfth>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 28 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC] ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით. 17 აპრილი 2019, ვარშავა, § 32; 5-წლიანი გამოცდილების მოთხოვნა ისე, რომ კანდიდატი, სულ ცოტა, 30 წლის იყოს, არ შეესაბამება იმ ადეკვატურ მინიმალურ მოთხოვნას, რომელიც უზრუნველყოფს ყველაზე კვალიფიციური და გამოცდილი კანდიდატების შერჩევას... გარდა ამისა, მინიმალურ ასაკობრივ ზღვრად 30 წლის ასაკის დადგენა ნამდვილად არ არის საუკეთესო საშუალება ქვეყნის უმაღლესი სასამართლო თანამდებობისთვის შესაფერისი კვალიფიციური პროფესიონალების გამოსავლენად, [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> Strasbourg, 16 April 2019, Opinion No. 949/2019, EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), GEORGIA URGENT OPINION ON THE SELECTION AND APPOINTMENT OF SUPREME COURT JUDGES, 23, იხ: <<https://bit.ly/3qLxF4m>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 29 იქვე. §§ 15., 46., 49. და გაეროს გენერალური ასამბლეა, მოსამართლეთა და ადვოკატთა დამოუკიდებლობაზე სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში გენდერისა და მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ. A/HRC/17/30, 29 აპრილი 2011, § 45. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/a-hrC-17-30.pdf>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები.³⁰

გადაწყვეტილების დასაბუთების ვალდებულება და ფარული კენჭისყრა

2019 წლის ანგარიშის თანახმად, ფარული კენჭისყრით ნომინირებული კანდიდატები არ იყვნენ იმ 20 ადამიანიდან, რომელთაც მიღებული ჰქონდათ უმაღლესი შეფასება. ამასთან, ODIHR-ის თანახმად, შემოკლებულ სიაში მოხვედრილ ზოგ კანდიდატს ბევრად ნაკლები კვალიფიკაცია და გამოცდილება ჰქონდა, ვიდრე ზოგ ჩაჭრილ კანდიდატს.³¹ ეს ხარვეზები აიხსნა ფარული კენჭისყრით, ასევე, იმით, რომ არ იყო დაწესებული რანგირებაზე მიღებულ გადაწყვეტილებათა დასაბუთების ვალდებულება.³²

ანგარიშების თანახმად, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ კანდიდატთა ფარული კენჭისყრით შერჩევა ხელს უშლის დამსახურებაზე დაფუძნებულ შერჩევას. შესაბამისად, ის უნდა შეიცვალოს პროცედურით, რომლის დროსაც იუსტიციის საბჭო ამზადებს საბჭოს წევრთა უმრავლესობის დასაბუთებული პოზიციის შეჯამებას, რომელშიც განმარტებული იქნება კანდიდატთა რანგირებისა და დასახელების საფუძვლები, მკაფიოდ განსაზღვრული შერჩევის კრიტერიუმების მიხედვით.³³

ალტერნატიული მოდელი ფარული კენჭისყრის შენარჩუნების შემთხვევაში

რეკომენდაციების თანახმად, თუ ფარული კენჭისყრის სისტემა შენარჩუნდება, უნდა გადაიხედოს ცვლილებების პროექტით გათვალისწინებული საჭირო ხმების რაოდენობა.³⁴ საბჭოს შემადგენლობის არანაკლებ ნახევარი მოსამართლეები არიან. ამგვარად, შემადგენლობა შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს, თუმცა, ODIHR-ის, ვენეციის კომისიისა და CCJE-ის რეკომენდაციით, ასეთ ორგანოებში უფრო მეტი არამოსამართლე წევრი უნდა იყოს, რათა თავიდან იქნას აცილებული ნაცნობებისთვის უპირატესობის მინიჭება, კორპორატიზმის საფრთხე და შემოტანილ იქნას გარკვეული დოზით გარე, უფრო ნეიტრალური კონტროლი.³⁵ შესაბამისად, არამოსამართლე წევრთა ეფექტიანი მონაწილეობისთვის, რეკომენდებულია, დაწესდეს სასამართლო საბჭოს შემადგენლობის მიერ კენჭისყრის ადეკვატური კვორუმი და პროცედურები (გადაწყვეტილების მისაღებად საჭირო უმრავლესობა).³⁶ თუმცა, აღსანიშნავია, რომ ფარული კენჭისყრის დატოვებასა და დასაბუთების ვალდებულების არარსებობას აკრიტიკებს ყველ საერთაშორისო ორგანიზაცია.³⁷

30 იქვე. §48.

31 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში. ივნისი-სექტემბერი 2019; ეუთოს/ODIHR ანგარიში. გვ. 21. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/429488.pdf>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

32 იქვე. გვ. 11.

33 იქვე. გვ. 9.

34 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC] ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით. 17 აპრილი 2019, ვარშავა, § 65. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/2YMMPuR>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

35 იქვე. § 66.

36 იქვე. § 68.

37 საქართველოს სახალხო დამცველი, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ შერჩევის მონიტორინგის ანგარიში, 2019. გვ. 10. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3wM7n32>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

გასაჩივრების უფლება

2019 წლის ანგარიშით გაკრიტიკებულია რეგულაცია ფარული კენჭისყრის შესახებ, რადგან ის მნიშვნელოვნად უშლიდა ხელს გასაჩივრების შესაძლებლობას.³⁸ ექსპერტთა დასკვნით, კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ქმედებებისა და გადაწყვეტილებების ეფექტიანი გასაჩივრების საშუალებას.³⁹ ამიტომ, კანდიდატთა წარდგენა მთლიანად მოექცა სასამართლო ხელისუფლების საზედამხებელო ორგანოს ხელში და გამორიცხა საერთო სასამართლო სისტემა, რაც ეწინააღმდეგება საერთაშორისო სტანდარტებს.⁴⁰ ანალოგიურად, ცვლილებების პროექტზე ODIHR-ის მიერ მომზადებულ დასკვნაში⁴¹ ნათქვამია, რომ ეს ხარვეზი ეწინააღმდეგება საერთაშორისო სტანდარტებს,⁴² რომელთა თანახმადაც, მოსამართლეობის წარუმატებელ კანდიდატს უნდა მიეცეს გადაწყვე-

ტილების დამოუკიდებელ ორგანოში გასაჩივრების უფლება.

2.1.2. საერთაშორისო ორგანიზაციები პარლამენტის როლზე

მართალია, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ პარლამენტს მიაწოდა კანდიდატებთან დაკავშირებული დოკუმენტაცია, თუმცა, რადგან კანონმდებლობა არ ითვალისწინებდა დასაბუთებული ახსნა-განმარტებების წარდგენას (რაც განპირობებულია ფარული კენჭისყრით), პარლამენტი არ იყო ინფორმირებული ნომინირების საფუძვლების შესახებ.⁴³ ამასთან, კანონმდებლობა მკაფიოდ არ განსაზღვრავდა პარლამენტის როლს, რომელიც გულისხმობს დასახელებულ კანდიდატთა დამსახურების ხელახალ შეფასებასა და კანდიდატის დანიშვნის ან არდანიშვნის

- 38 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში, ივნისი-სექტემბერი 2019; ეუთოს/ODIHR ანგარიში, გვ. 29-30. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3Hqqfth>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 39 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის მეორე ანგარიში, ივნისი-დეკემბერი 2019; ODIHR-ის ანგარიში, გვ. 12-13. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/30naxyj>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 40 Copenhagen Document, 1990, § 5.10: everyone will have an effective means of redress against administrative decisions, so as to guarantee respect for fundamental rights and ensure legal integrity, [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3qE3MTy>> Universal Charter of the Judge (1999, as last updated in 2017), Article 5-2. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3wLiDwL>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 41 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC] ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის დანიშვნასთან დაკავშირებით. 17 აპრილი 2019, ვარშავა, §12. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/2YMMpUR>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 42 CoE, CM/Rec(2010)12, § 48. CCJE-ის დასკვნა N10. § 39. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/168074779b>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
- 43 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის მეორე ანგარიში, ივნისი-დეკემბერი, 2019; ODIHR-ის ანგარიში, გვ. 5, 30, დასკვნის არარსებობამ, რომელიც მაქსიმალურად შეაფასებდა თითოეული კანდიდატის დამსახურებასა და კვალიფიკაციას, არ მისცა საშუალება პარლამენტს, რომ კანდიდატებისთვის კენჭი ეყარა მათი პროფესიული დამსახურების და არა პოლიტიკური განწყობების მიხედვით. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/30naxyj>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

შესახებ შეუზღუდავი დისკრეციული უფლების გამოყენებას.⁴⁴ ODIHR-ის შეფასებით, კანონი არ ითვალისწინებდა პარლამენტში დანიშვნის პროცესის პოლიტიზების თავიდან აცილების გარანტიებს, რაც შეიძლება მიღწეულ იქნას, მაგალითად, პარლამენტის როლის მკაცრი განსაზღვრით, რომ მან ზედამხედველობა გაუწიოს შესაბამისი პროცედურების დაცვას⁴⁵, ისეთი ღონისძიებების ნაცვლად, რომლებიც უთანაბრდება ყველა კანდიდატის ხელახლა შეფასებას კომპეტენტურობისა და კეთილსინდისიერების კრიტერიუმების დაცვით.⁴⁶

მნიშვნელოვანია, გადაწყვეტილების მიმღები უწყება დამოუკიდებელი იყოს აღმასრულებელი და საკანონმდებლო უფლებამოსილებისაგან.⁴⁷ თუ მოსამართლის დანიშვნაზე საბოლოო გადაწყვეტილებას არ იღებს დამოუკიდებელი სასამართლო საბჭო, რეკომენდებულია, ეს გადაწყვეტილება მიიღებოდეს მხოლოდ ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველ-

ზე.⁴⁸ სისტემისა და დანიშვნის პროცესის განსხვავებულობის მიუხედავად, მისასაღებელია მოსამართლეთა დანიშვნაში სხვა მოსამართლეთა ჩართვა.⁴⁹ ანგარიშის თანახმად, საქართველოს კანონმდებლობით არ არის განსაზღვრული დანიშვნის პროცესში მიკერძოებული პოლიტიკის გავლენისგან დაცვის შესაბამისი მექანიზმი და პრაქტიკაში პარლამენტის წევრები ყველა პოლიტიკური სპექტრიდან გასაუბრებას იყენებდნენ, როგორც პოლიტიკურ პლატფორმას.⁵⁰

ანგარიშების თანახმად, კანონმდებლობა სათანადოდ არ განსაზღვრავს იმ ანგარიშის არსს, რომელსაც პლენარულ სხდომას წარუდგენს იურიდიული კომიტეტი, ეს კი კომიტეტს დისკრეციულ უფლებას უტოვებს; ამასთანავე, არ დამტკიცებულა კენჭისყრის სხდომის პროცედურები.⁵¹ კრიტიკული ანალიზი მოიცავდა პარლამენტის მიერ უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის არჩევის წესსაც. კერძოდ, თავმჯ-

44 იქვე. გვ. 6.

45 იქვე. გვ. 15.

46 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC] ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით. 17 აპრილი 2019, ვარშავა, § 30. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/2YMMPuR>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

47 CoE, RCM/Rec(2010)12, § 46: The authority taking decisions on the selection and career of judges should be independent of the executive and legislative powers. With a view to guaranteeing its independence, at least half of the members of the authority should be judges chosen by their peers, [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/16807096c1>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

48 CCJE, Opinion N18 (2015) on the Position of the Judiciary and its Relation with the Other Powers of State in a Modern Democracy, § 15, [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/16807481a1>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

49 CCJE, Opinion N1 (2001) on Standards Concerning the Independence of the Judiciary and the Irremovability of Judges, § 37: Therefore, the CCJE considered that every decision relating to a judge's appointment or career should be based on objective criteria and be either taken by an independent authority or subject to guarantees to ensure that it is not taken other than on the basis of such criterias. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/1680747830>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

50 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის მეორე ანგარიში, ივნისი-დეკემბერი, 2019; ODIHR-ის ანგარიში, გვ.22. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/30naxyj>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

51 იქვე. გვ. 28-29.

დომარის შემთხვევაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, შესაბამისი პროცესი ფორმალურად გამორიცხავდეს ყოველგვარი პოლიტიკური ზეგავლენის შესაძლებლობას.⁵² რისკების ასაცილებლად რეკომენდებულია, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე შეარჩიონ ამავე სასამართლოს მოსამართლეებმა.⁵³ კრიტიკა მოჰყვა ფაქტს, რომ არ არის განსაზღვრული შერჩევის კრიტერიუმები და პროცედურა, რომლის მიხედვითაც იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უნდა დაასახელოს უზენაესი სასამართლოს ერთ-ერთი მოსამართლე, პარლამენტის მიერ თავმჯდომარედ არჩევისათვის.⁵⁴

2.1.3. საერთაშორისო ორგანიზაციების ძირითადი რეკომენდაციები

საერთაშორისო ორგანიზაციებმა 2019 წლის ანგარიშებში ასახეს რეკომენდაციები ზემოთ ჩამოთვლილი პრაქტიკული თუ საკანონმდებლო ხარვეზების გამოსასწორებლად.⁵⁵ შეჯამების სახით უნდა აღინიშნოს, რომ **2019 წელს** კრიტიკა მოჰყვა საკითხებს, როგორებიცაა: იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების ფარული კენჭისყრით მიღება, ასევე, გასაუბრების წინასწარ გაწერილი პროცედურების/წესებისა და გადაწყვეტილების დასაბუთების

ვალდებულების არარსებობა. ამასთანავე, კანონმდებლობით გათვალისწინებული კრიტერიუმები არ ითვალისწინებდა პოზიტიურ ღონისძიებებს და დაწესებული მოთხოვნები, მოსამართლის როლიდან გამომდინარე, ძალიან დაბალი იყო. რეკომენდაციები შეეხებოდა თავმჯდომარის არჩევის კრიტერიუმებისა და წესის დეტალურ მოწესრიგებას. რაც შეეხება პარლამენტის როლს, კრიტიკა მოჰყვა ფაქტს, რომ პროცედურები არ არის სათანადოდ მკაფიო, რაც შეიცავს პროცესის პოლიტიზების საფრთხეს. შემდეგი თავი აანალიზებს, თუ რა ნაწილში შეასრულა და გაითვალისწინა ქვეყანამ საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციები.

2.2. უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეთა დანიშვნის წესი: ისტორიული ექსპურსი

ერთმნიშვნელოვნად აღიარებულია მართლმსაჯულების გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე, ისეთი კუთხით, როგორებიცაა: სიღარიბის, უთანასწორობისა და კორუფციის აღმოფხვრა, ბიზნესის კეთების გამარტივება და საჯარო სიკეთეებზე წვდომის უზრუნველყოფა.⁵⁶ აღსანიშნავია, რომ ნებისმიერი აქტორის, ფიზიკური და იურიდიული პირის, უმცირესობებისა თუ გაერთიანებების და-

52 CCJE-ის დასკვნა №19, §§ 37-40 და 53. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/n-19-2016-/16807ba8d7>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

53 იქვე. ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC], ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით. 17 აპრილი 2019, გარშავა, §19., 88. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/2YMMPPuR>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

54 იქვე. § 89.

55 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის მეორე ანგარიში. ივნისი-დეკემბერი, 2019. ODIHR-ის ანგარიში, გვ. 34-36. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/30naxyj>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

56 Justice and Development. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/justice-rights-and-public-safety>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

ცულობის აღქმა უკავშირდება გამართული და ავტორიტეტული მართლმსაჯულების არსებობას. დამოუკიდებლობის მოპოვებიდან დღემდე საქართველოში არაერთი რეფორმა განხორციელდა, თუმცა სასამართლოს დაკომპლექტების საკითხი კვლავ აქტუალურია.

დამოუკიდებლობის მოპოვების პირველ ათწლეულში საერთო სასამართლოთა მხოლოდ ინსტიტუციური კონტურები იყო ჩამოყალიბებული. „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 1997 წლის ვერსიაში⁵⁷ განსჯადობის საკითხი ბუნდოვანი და არაერთგვაროვანი გახლდათ. სასამართლო სისტემა არ იყო „საერთო“, ვინაიდან აჭარისა და აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკებს საკუთარი უმაღლესი სასამართლოები ჰქონდათ, რომელთა გადაწყვეტილებებსაც საკასაციო წესით განიხილავდა უზენაესი სასამართლო. პირველი ინსტანციით განხილვის განსჯადობა მიეკუთვნებოდა ერთდროულად საქალაქო და საოლქო სასამართლოებს. უზენაესი სასამართლოს პალატას შეეძლო ამავე სასამართლოს კოლეგიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილების გადახედვა და პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების განხილვა.

მითითებული კანონი არაერთხელ შეიცვალა. პირველ ეტაპზე მართლმსაჯულების რეფორმის სამართლებრივი საფუძვლები იყო საქართველოს ორგანული კანონების მიღება „საერთო სასამართლოების შესა-

ხებ“ და „უზენაესი სასამართლოს შესახებ“. ეს არ წარმოადგენდა რეფორმას (არსებულის ცვლილება), არამედ გულისხმობდა ამ საკანონმდებლო აქტების დანერგვას, რასაც, თავის მხრივ, მოჰყვა მოსამართლეთა თანამდებობაზე განწესების ახალი სისტემის შემოღება. ამასთან, სისტემიდან წავიდნენ საბჭოთა ხელისუფლების დროს დანიშნული მოსამართლეები და თანამდებობებზე დაინიშნენ კონკურსგავლილი მოსამართლეები.⁵⁸

მიუხედავად ამისა, მართლმსაჯულების ინსტიტუციური მოწყობის პირველი მცდელობა წარუმატებლად მიიჩნევა, ვინაიდან: 1) მოსამართლეებს კვლავ მცირე ხელფასი ჰქონდათ (რომელიც ხშირად არ გაიცემოდა); 2) არ არსებობდა შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა; 3) სხვა სტრუქტურებში არ იყო გატარებული რეფორმები; 4) არ არსებობდა ხელისუფლების ნება; და 5) ქვეყანაში იყო კორუფციული გარემო.⁵⁹ მართლმსაჯულების რეფორმა ხანგრძლივი ისტორიული პროცესია და მისი ჩამოყალიბება ხელისუფლების სრულიად დამოუკიდებელ მტოდ მათალგანვიტარებულ სახელმწიფოებშიც კი დიდ დროსა და ძალისხმევას უკავშირდება.⁶⁰

2005 წლის პირველ ნახევარში გატარებული საკანონმდებლო ცვლილებების შესაბამისად, ამავე წლის 1 ნოემბრიდან ამოქმედდა სააპელაციო სასამართლო ინსტანცია, რითაც ძირეულად შეიცვალა არსებული საოლქო სასამართლოების მო-

57 “საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/document/view/31684?publication=0>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

58 სასამართლო სისტემის რეფორმა საქართველოში. 2005-2014, ბროშურა, გვ. 4-5. თბილისი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3oShYY3>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

59 იქვე. გვ. 1-2.

60 History of the judiciary. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/history-of-the-judiciary/>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

* დაწვრილებით იხილეთ „სასამართლო სისტემის რეფორმა საქართველოში“ 2005-2014. ბროშურა, გვ. 5-9. თბილისი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3oShYY3>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

დელი საერთო სასამართლოთა ერთიან სისტემაში. სააპელაციო სასამართლოში აღარ არსებობს საქმეთა პირველი ინსტანციის წესით განმხილველი კოლეგიები და ის ყველა საქმეს მხოლოდ აპელაციის წესით განიხილავს.* სწორედ ამ დროიდან ჩამოყალიბდა უზენაესი სასამართლო საკასაციო ინსტანციის სასამართლოდ. ახალ კრიტერიუმთა შესაბამისად, უზენაესი სასამართლო დასაშვებად მიიჩნევს ისეთი კატეგორიის საქმეებს, რომლებიც მნიშვნელოვანია სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისთვის. ცვლილების მიზანი იყო უზენაესი სასამართლოს გადაქცევა ერთგვარ სამეცნიერო მართლმსაჯულების წყაროდ, რომელიც პასუხისმგებელი იქნებოდა ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებასა და მნიშვნელოვანი განმარტებების შემუშავებაზე.

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდგომ, საზოგადოების მოთხოვნიდან გამომდინარე, სასამართლო სისტემის რეფორმირების მორიგი ეტაპი დაიწყო. პროცესის მიზნად განისაზღვრა დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი და საზოგადოების ნდობით განმსჭვალული მართლმსაჯულების სისტემის ჩამოყალიბება. სწორედ ეს ფაქტორი უნდა იქცეს წინაპირობად, რომ აღმოიფხვრას დავების ნებისმიერი არაფორმალური, კანონით აკრძალული საშუალებით გადაწყვეტის მცდელობები.

განმარტებით ბარათში, რომელიც შეეხება საქართველოს ორგანული კანონის პროექტს „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე (გამოქვეყნდა 2013 წლის 9 სექტემბერს), მითითებულია, რომ კანონპროექტის მიღების მიზეზია შემდგომი რეფორმების საჭიროება სასამართლო სისტემის გარდაქმნის პროცესში. კერძოდ, მისი შემუშავება განპირობებულია საერთო სასამართლოთა სისტემაში არსებული პრობლემებით, რომლებმაც შეიძლე-

ბა ეჭვქვეშ დააყენოს სასამართლოს დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა. გარდა ამისა, ცვლილებების მიზანი იყო უზენაესი სასამართლოს პლენუმის შემადგენლობისა და სადისციპლინო პალატის წევრის გათავისუფლების საკითხთა დახვეწა.

მართლმსაჯულების მეორე ტალღის რეფორმა ემსახურებოდა მოსამართლეთა გამოსაცდელი ვადისა და უვადოდ დანიშვნამდე გასავლელი პროცედურების დანერგვას. **2013 წელს**, ახალარჩეული პრეზიდენტის მიერ ფიცის დადების მომენტიდან, საქართველოში ამოქმედდა კონსტიტუციური ნორმა, რომლის თანახმადაც, მოსამართლე თანამდებობაზე გამწესდება უვადოდ, კანონით დადგენილი ასაკის მიღწევამდე. პარალელურად, იმავე მომენტიდან ამოქმედდა „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის ნორმა, რომლითაც დადგინდა სააპელაციო და რაიონული (საქალაქო) სასამართლოების მოსამართლეთა თანამდებობაზე გამწესება 3 წლის ვადით. ამასთან, „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში გაიწერა პარლამენტის ვალდებულება – 2014 წლის 1 მაისამდე განესაზღვრა პროცედურები და კრიტერიუმები თანამდებობაზე 3 წლით დანიშნულ მოსამართლეთა საქმიანობის შესაფასებლად.

მართლმსაჯულების რეფორმირების მესამე ტალღის ფარგლებში, მოსამართლეთა მივლინებისა და დისციპლინური სამართალწარმოების პროცედურების დახვეწასთან ერთად, გაფართოვდა საკასაციო საჩივრის წარდგენის საფუძვლები და უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა რაოდენობა კანონით განისაზღვრა. აღსანიშნავია, რომ ცვლილებამ არსებული დებულებებისგან განსხვავებულად მოაწესრიგა მოსამართლეთა მივლინების საკითხი: კერძოდ, შეიქმნა მოსამართლეთა დაცვის მეტი სამართლებრივი გარანტიები, **რომლითაც გამოირიცხა** მივლინების „სადა-მსჯელო ღონისძიებად“ გამოყენება. აღ-

სანიშნავია, რომ 2021 წლის 30 დეკემბრის კანონით, მითითებული წესი კვლავ შეიცვალა ისე, რომ მოსამართლის მივლინება მისი ნების გარეშე 4 წლით გახდა შესაძლებელი.⁶¹

ცვლილებებით დაინერგა ისეთი შესაძლებლობაც, როგორიცაა სამართლიანი და თანაბარი პირობების შექმნა მოსამართლის ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებლად. კერძოდ, იმ დროისთვის მოქმედი რეგულირებისგან განსხვავებით, თანაბარ პირობებში მოექცნენ იუსტიციის უმაღლესი სკოლის მსმენელები და ის პირები, რომლებიც გათავისუფლებულნი არიან ამ სკოლაში სწავლისგან. საკასაციო განხილვის საგანი გახდა საქმეები, რომლებზე მიღებული გადაწყვეტილებებიც არ პასუხობს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის სტანდარტებს. რეფორმირების ამ არცთუ მოკლე პერიოდის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს მიღწევად უნდა ჩაითვალოს საქმეთა ელექტრონული, შემთხვევითი განაწილების წესის დანერგვა.

აღსანიშნავია პარლამენტისთვის წარსადგენ კანდიდატთა შერჩევის წესის შემოღება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე ასარჩევად, რაც პროცესში მოქალაქეთა ჩართულობისა და გამჭვირვალობის გარანტიაა. საყურადღებოა, რომ ცვლილებამდე იუსტიციის უმა-

ღლესი საბჭო პარლამენტს დასაბუთების გარეშე წარუდგენდა კანდიდატებს, რამაც საზოგადოებაში პროტესტი გამოიწვია.⁶² ცვლილების შედეგად, კანდიდატები საჯაროდ წარდგებიან როგორც იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში, ასევე საქართველოს პარლამენტში. მათი კეთილსინდისიერებისა თუ კომპეტენტურობის განხილვისა და შეფასების საშუალება აქვს ყველა დაინტერესებულ მხარეს.⁶³

2.3. აშუამდ არსებული შითარების მიმოხილვა

მიუხედავად ზემოაღნიშნული ცვლილებებისა, არასამთავრობო ორგანიზაციები და საერთაშორისო პარტნიორები კვლავ კრიტიკულად აფასებენ ქვეყანაში არსებულ მართლმსაჯულების ხარისხსა და დამოუკიდებლობას. ერთ-ერთი ანგარიშის თანახმად, სასამართლოს დამოუკიდებლობას ფორმალური სახე აქვს, რაც განპირობებულია რეფორმების გზაზე გადადგმული არასრულფასოვანი ნაბიჯებით, ასევე, არაფორმალური ძალაუფლებისა და ვერტიკალის უგულებელყოფით.⁶⁴

ვინაიდან ნებისმიერი სახის კრიზისის დაძლევის ერთ-ერთ საკვანძო საკითხად გვევლინება კანონის უზენაესობა, მიმდინარე წლის პოლიტიკური კრიზისის დაძლევის უმთავრეს ინსტრუმენტად

61 „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ორგანული კანონი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5340417?publication=0#DOCUMENT:1>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

62 მოსამართლეთა შერჩევა გარდამავალი დემოკრატიის ქვეყნებში. დამოუკიდებელი იურისტების ჯგუფი, USAID, 2021. გვ. 12. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/31SCGyo>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

63 „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი. მ. 341. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90676?publication=44>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

64 ვერძეული, ს., 2021. მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმა საქართველოში. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია, თბილისი: გვ. 5. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3m4ROiR>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

კვლავ სასამართლოს რეფორმა დაისახა. ევროპული საბჭოს პრეზიდენტის, შარლ მიშელის მონაწილეობით შემუშავებულ დოკუმენტში⁶⁵ ვკითხულობთ, რომ „ამ საპარლამენტო ვადაში ფართომასშტაბიანი, ინკლუზიური და ყველა პარტიის მონაწილეობით შემუშავებული რეფორმების გზაზე ქვეყანამ უნდა გადადგას პირველი ნაბიჯები: კერძოდ, სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის, ანგარიშვალდებულებისა და ხარისხის გასაზრდელად, 2017 და 2019 წლებში მიღებული მართლმსაჯულების რეფორმების ორი პაკეტის შესაბამისად, ხელისუფლებამ უნდა გაატაროს შემდეგი ღონისძიებები: ა) პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოებში მოსამართლეების დანიშვნისას გაზარდოს გამჭვირვალობა და დამსახურებაზე დაფუძნებული შერჩევა, განსაკუთრებით, მოსამართლეების დასანიშნად კეთილსინდისიერებასა და კომპეტენციის კრიტერიუმებზე დაფუძნებული წერილობითი დასაბუთების გამოქვეყნების გზით; ბ) პარლამენტს წარუდგინოს კანონპროექტი უზენაეს სასამართლოში დანიშვნებთან დაკავშირებით, ვენეციის კომისიის 2019 წლის 24 ივნისის #949/2019 დასკვნის გათვალისწინებით, განსაკუთრებით, რაც ეხება დანიშვნებისადმი ეტაპობრივ მიდგომას, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში ღია კენჭისყრას და საბჭოს მიერ წარდგენების დასაბუთების საჭიროებას; გ) უზენაეს სასამართლოში არსებული წესებით დანიშვნებისგან თავი შეიკავოს; დ) მიიღოს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ 2019 წლის ივნისში მიღებული გადაწყვეტილების⁶⁶ აღმსრულებელი კანონმდებლობა. დოკუმენტის შესაბამისად, უზენაეს სასა-

მართლოში ყველა მიმდინარე დანიშვნა უნდა შეჩერდეს და, ახალი კანონის ძალაში შესვლის შემდგომ, დაიწყოს განცხადებების მიღება ახალ კანდიდატებზე.“ მითითება კეთდება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სიდრმისეულ რეფორმაზე, რათა გაიზარდოს გამჭვირვალობა, კეთილსინდისიერება და ანგარიშვალდებულება, მათ შორის, განისაზღვროს დანიშვნის, შეფასების, დაწინაურების, გადაყვანის, დისციპლინური გადაწყვეტილებებისა და დავების საკითხები, რომლებიც განსახილველად გაეგზავნა ვენეციის კომისიასა და ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისს (OSCE/ODIHR). ამასთან, მათი რეკომენდაციები სრულად უნდა შესრულდეს.

როგორც აღინიშნა, 2021 წლის 19 აპრილის შეთანხმებით, გათვალისწინებულია ვალდებულება, რომ შეჩერებულიყო უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა ახალი კანდიდატების წარდგენის პროცესი. OSCE/ODIHR-ის ანგარიშის თანახმად (დეკემბერი 2020 – ივნისი 2021), „პარლამენტმა ვერ მოახერხა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ოფიციალური სამართლებრივი საფუძვლით უზრუნველყოფა, რის საფუძველზეც იგი შეწყვეტდა მიმდინარე ვაკანსიებზე კანდიდატთა წარდგენის პროცესს. შედეგად, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ განაგრძო კანდიდატების შერჩევის, მოსმენისა და შეფასების სამი პარალელური კონკურსი 2021 წლის გაზაფხულზე. კანდიდატების შერჩევის ნაწილობრივ თანმხვედრმა ტურებმა, ვაკანსიების შესავსებად პარალელურ რეჟიმში მიმდინარე სამი განსხვავებული პროცესით, გამოიწვია ეფექტურობისა და ინტერესთა

65 A way ahead for Georgia. გვ. 5. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3m5g0Sm>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

66 საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 7 ივნისის გადაწყვეტილება (საქმე N1/4/693857). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://constcourt.ge/ka/judicial-acts?legal=1268>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

კონფლიქტის საკითხების წამოჭრა. როგორც ODIHR-მა აღნიშნა, განაცხადის ფორმა არაერთ კითხვას ბადებდა პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებასთან დაკავშირებით, საერთაშორისო სტანდარტებთან მიმართებაში. ODIHR-ის მიერ შეფასებული განაცხადების მიღების, წარდგენილი მონაცემების შემოწმების, გასაუბრების პროცედურები, რომლებიც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ იქნა დადგენილი კანდიდატების შერჩევის ამ პროცესებისათვის, ნაკლებად შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს.⁶⁷

ანგარიშის თანახმად, მოსმენამდე მიღებული პროცედურული წესები „არაა-დეკლარირებული იყო და ვერ უზრუნველყო თანამიმდევრულობა და სამართლიანი პირობები“⁶⁸, რამაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა პროცესში კანდიდატთა თანასწორობის საკითხი. ანგარიშში ყურადღება ეთმობა გარემოებას, რომ იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში მიმდინარე გასაუბრებისას, კანდიდატებს აშკარად განსხვავებულად ეპყრობოდნენ.⁶⁹ მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გარკვეული ზომები მიიღო პროცესის გამჭვირვალობის გასაზრდელად, მოსმენებზე შეტყობინება წინასწარ სათანადოდ არ გავრცელდა, რამაც შეამცირა ამ ზომების ეფექტიანობა.

ანგარიშის თანახმად, მოსმენები ხშირად ფერხდებოდა არაკოლეგიალური ქცევის გამო, რა დროსაც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები აკრიტიკებდნენ ერთმანეთსა და კანდიდატებსაც. მიუხედავად იმისა,

რომ კანონი ითვალისწინებს მკაფიო მექანიზმებს დანიშვნის პროცესში ინტერესთა კონფლიქტის ასაცილებლად, ODIHR-მა გამოავლინა შესაბამისი სტანდარტებისა და რეკომენდაციების მნიშვნელოვანი დარღვევები.⁷⁰

ანგარიშში დადებითად აღინიშნა კანდიდატთა ქულებით შეფასების, რანჟირებისა და საბოლოო კენჭისყრის პროცედურები, რაც განპირობებულია ფარული კენჭისყრის გაუქმებით. თითოეული კანდიდატის წერილობითი შეფასება გამოქვეყნდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდზე. შეფასების ქულებისა და შემფასებელთა ვინაობის გასაჯაროებით, მნიშვნელოვნად გაიზარდა გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება; ამასთან, ეს კანდიდატებს დაეხმარა გასაჩივრების უფლებით სარგებლობაშიც.

3. ძირითადი მიზნები და რეკომენდაციები

სასამართლოს დამოუკიდებლობა და, შესაბამისად, მოსამართლეთა დანიშვნის წესი მნიშვნელოვანია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლის კონტექსტში.⁷¹ აქედან გამომდინარე, ამ მუხლისთვის არსებითია ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი.⁷² საერთაშორისო ანგარიშების მიხედვით, მოსამართლეთა შერჩევისა და კარიერაზე გადაწყვეტილებების მიმღები ორგანო დამოუკიდებელი

67 საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის შესახებ ანგარიში. გვ. 4. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.osce.org/files/f/documents/c/3/492196.pdf>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

68 იქვე.

69 იქვე.

70 იქვე. გვ. 5.

71 ECtHR, Campbell and Fell v. the United Kingdom, nos. 7819/77, 7878/77, 28/06/1984, §78; Olujić v. Croatia, no. 22330/05, 5.05.2009, §38; Oleksandr Volkov v. Ukraine, no. 21722/11, 25.05.2013, §103; Ramos Nunes de Carvalho E SÁ v. Portugal > [GC], nos. 55391/13, 57728/13, 74041/13, 6.11.2018 §144.

72 ECtHR, Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland, no. 26374/18, 12.03.2019, §§.100-103.

უნდა იყოს აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლებისგან.⁷³

ანალიზმა ცხადყო, რომ საქართველოსთვის გაცემულ რეკომენდაციათა ნაწილი კანონმდებლობაში აისახა. განსაკუთრებით დადებითად უნდა შეფასდეს გადაწყვეტილების დასაბუთების შემოტანა საბჭოში და გასაჩივრების ბერკეტის მინიჭება კანდიდატთათვის. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს მექანიზმი ბევრ ქვეყანაში არ არის დანერგილი. ამასთან, რჩება რიგი საკითხები, რომლებთან მიმართებითაც სასურველია საკანონმდებლო ორგანოში დისკუსიის გამართვა და მარეგულირებელი კანონმდებლობის დახვეწა:

უზენაეს სასამართლოში დასანიშნ მოსამართლეთა შესარჩევი კრიტერიუმები

სასურველია, გაიზარდოს უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეობის კანდიდატისთვის წარდგენილი მოთხოვნა 5-წლიანი სამუშაო გამოცდილების შესახებ. მისასაღებელი იქნება გენდერული ბალანსის გათვალისწინება გადაწყვეტილების მიღებისას, რაც ასევე ერთ-ერთი რეკომენდაციაა.⁷⁴ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სასურველია, ყურადღება გამახვილდეს პოზიტიური ღონისძიებების უმცირესობათა მიმართ და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებისთვის უზრუნველყოფილი იყოს მეტი მისაწვდომობა.⁷⁵ ამასთან, პიროვნული მახასიათებლებისა და კომუნიკაციის უნარების შემოწმებისას, დასაშვებია სპეციალური დარგის მცოდნე ექსპერტთა

შეფასების ელემენტიც, როგორც არაერთ ქვეყანაშია.

იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში წევრების შერჩევის წესი

ევროპის მოსამართლეთა ქარტიის (1998) 1.3. პუნქტის თანახმად, ყველა გადაწყვეტილებაზე, რომელიც ეხება მოსამართლეთა შერჩევას, დანიშნას, კარიერას ან უფლებამოსილების შეწყვეტას, სტატუტი ითვალისწინებს აღმასრულებელი და საკანონმდებლო შტოებისგან დამოუკიდებელი ორგანოს ჩარევას, სადაც, სულ მცირე, ნახევარს წარმოადგენენ მოსამართლეები, რომლებიც აირჩევიან კოლეგების მიერ ისეთი მეთოდით, რაც სასამართლო კორპუსის ფართო წარმომადგენლობითობას უზრუნველყოფს.⁷⁶

ამჟამად არსებული და წინა წლებში დანიშნული მოსამართლე წევრების გამოცდილების ანალიზი ცხადყოფს, რომ საბჭოში უმეტესწილად ინიშნებიან თბილისში არსებულ სასამართლოთა წარმომადგენლები.⁷⁷ კანონმდებლობაში არსებული დათქმა, რომ საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობის ორგანოს მიერ არჩეული მოსამართლე წევრებიდან თითო წევრი მაინც წარმოადგენს თითოეული ინსტანციის სასამართლოს, სათანადოდ ვერ უზრუნველყოფს სასამართლო კორპუსის ფართო წარმომადგენლობითობას. ამჟამად, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მდივანი გახლავთ თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსამართლე. უზენაესი სა-

73 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC], 17 აპრილი 2019, ვარშავა, § 22. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

74 იქვე. § 49.

75 იქვე.

76 European Charter on the statute for judges. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/16807473ef>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

77 იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს შემადგენლობა. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3GLesVj>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

სამართლოს თავმჯდომარესთან ერთად, საბჭოს წევრები არიან: უზენაესი სასამართლოს კიდევ 2 მოსამართლე, ასევე, თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 3 და თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2 მოსამართლე. ეს ცხადყოფს, რომ საბჭოს მოსამართლე წევრებს შორის არ არიან რეგიონებში არსებული სასამართლოების მოსამართლეები.

შესაბამისად, სასამართლო კორპუსის სრული წარმომადგენლობითობისთვის, რეკომენდებულია დამატებითი საკანონმდებლო ზომების მიღება. მაგალითად, იუსტიციის საბჭოს მოსამართლე წევრთა ცვლილება გარკვეული პერიოდულობით, შემთხვევითი შერჩევის პრინციპით, ან/და სავალდებულო კვოტების დაწესება რეგიონში არსებულ სასამართლოთა წარმომადგენლებზე.

იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გადაწყვეტილების მიღების წესი

რეკომენდაციების თანახმად, მოსამართლეები უნდა დანიშნოს დამოუკიდებელმა ორგანომ, რომლის წევრები (მნიშვნელოვანი რაოდენობა ან უმრავლესობა) არიან მოსამართლეები, სადაც სასამართლო ხელისუფლების ყველა დონე არის წარმოდგენილი და რომელიც პასუხისმგებელია საზოგადოების წინაშე. თუმცა, ეს ორგანო არ უნდა დაკომპლექტდეს მთლიანად ან გადაჭარბებულად სასამართლო ხელისუფლების წარმომადგენლებით, რათა გამორიცხული იქნას საკუთარი ინტერესები, საკუთარი თავის პროტექცია, ნაცნობებისთვის უპირატესობის მინიჭება და კორპორატივიზმის შთაბეჭდილება.⁷⁸

დღევანდელი მოცემულობით, საქა-

რთველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არანაკლებ ნახევარს მოსამართლეები შეადგენენ, რაც შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს. საბჭოში 15 წევრია: აქედან 8-ს ირჩევს საქართველოს საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა თვითმმართველობა; უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე თანამდებობრივად არის საბჭოს წევრი; 5-ს ირჩევს საქართველოს პარლამენტი; 1-ს კი ნიშნავს ქვეყნის პრეზიდენტი. ამასთანავე, კანდიდატი მხოლოდ იმ შემთხვევაში გადადის შემდგომ ეტაპზე, თუ კომპეტენტურობის კრიტერიუმით შეფასებისას, მისი ქულების ჯამი შეადგენს ქულათა მაქსიმალური რაოდენობის არანაკლებ 70%-ს და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 10 წევრი მაინც მიიჩნევს, რომ იგი აკმაყოფილებს/სრულად აკმაყოფილებს კეთილსინდისიერების კრიტერიუმს. თუმცა, ODIHR-ის, ვენეციის კომისიისა და CCJE-ის რეკომენდაციით, ასეთ ორგანოებში უნდა გაიზარდოს არამოსამართლე წევრთა რაოდენობა.⁷⁹ შესაბამისად, მათი ეფექტიანი მონაწილეობისთვის, რეკომენდებულია, დაწესდეს სასამართლო საბჭოს შემადგენლობის მიერ კენჭისყრის კვორუმი და პროცედურები.⁸⁰

ამგვარად, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გადაწყვეტილების მიღებისას, აუცილებელია არამოსამართლე წევრთა როლის წინ წამოწევა. ამ მიზნით, მნიშვნელოვანია, საბჭოში მათი რაოდენობის გაზრდა ან საერთაშორისო გამოცდილების გათვალისწინება და კენჭისყრის განსხვავებული კვორუმის ჩამოყალიბება.

- იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გასაუბრება მოსამართლეობის კანდიდატებთან;
- კანონის მოქმედი რედაქციით, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო უფ-

78 ეუთო-ის დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC], 17 აპრილი 2019, ვარშავა, § 27. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3qi10lt>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

79 იქვე. § 66.

80 იქვე.

ლებამოსილია, კანდიდატთა სამართლებრივი კომპეტენცია შეამოწმოს ზეპირად, გასაუბრების მეშვეობით. შესაბამისად, გასაუბრება, თავის მხრივ, მნიშვნელოვანი და საჭირო ბერკეტია გადაწყვეტილების მისაღებად და საუკეთესო კანდიდატის შესარჩევად. სიღრმისეული ინტერვიუ და სამართლებრივი ცოდნის შემოწმება ვერ ჩატარდება საკომიტეტო მოსმენაზე, რადგან ეს სრულად ეწინააღმდეგება საერთაშორისო პრინციპებს.⁸¹

იუსტიციის საბჭოში გასაუბრების პროცესებმა კრიტიკა დაიმსახურა ბოლო ანგარიშებშიც: კერძოდ, ხაზგასმულია წევრთა არაკოლეგიალური დამოკიდებულება ერთმანეთისადმი, რაც აზიანებს სასამართლო კორპუსის რეპუტაციას. ანგარიშებში გაკრიტიკებულია კანდიდატებთან დამოკიდებულებაც. ხარვეზების აღმოსაფხვრელად უმჯობესია დამატებითი პროცედურების გათვალისწინება, რომელთა მეშვეობითაც საბჭოს ყველა წევრი სათანადოდ დაიცავს ეთიკურობასა და კოლეგიალობას როგორც სხვა წევრების, ისე კანდიდატების მიმართ.

საკომიტეტო მოსმენების პროცედურული ნაწილი

ვენეციის კომისიის დასკვნის თანახმად, რომელიც შეეხება საქართველოს კონსტიტუციაში შესატან ცვლილებებს, უზენაესი სა-

სამართლოს მოსამართლეთა პარლამენტის მიერ დანიშნა კენჭისყრის გზით პროცესს მატებს დემოკრატიულ ლეგიტიმურობას და თავიდან იცილებს კორპორატივიზმის საფრთხეს, მაგრამ, იმავდროულად, ის შეიცავს რისკებს, რომ მოხდება დანიშვნის პროცესის პოლიტიზაცია და საზოგადოება ამგვარად არჩეულ მოსამართლეებს აღიქვამს საკანონმდებლო ორგანოზე დამოკიდებულად.⁸² კერძოდ, საჯარო განხილვამ შეიძლება პროცესის მეტი პოლიტიზება გამოიწვიოს: დანიშნა მოიცავს კითხვების დასმას პარლამენტის წევრთა მხრიდან, რამაც შეიძლება შექმნას შთაბეჭდილება, რომ მოსამართლეები დამოკიდებულნი არიან პარლამენტის შეხედულებებზე, ეს კი ეწინააღმდეგება ხელისუფლების დანაწილების პრინციპს.⁸³

ODIHR-ის შეფასების თანახმად, პოლიტიზების რისკის შესამცირებლად, პარლამენტს ამ დანიშვნების პროცესში უნდა ჰქონდეს საზედამხედველო როლი.⁸⁴ მიუღებელია პროცედურები, რომლებიც უთანაბრდება ყველა კანდიდატის ხელახლა შეფასებას, კომპეტენტურობისა და კეთილსინდისიერების კრიტერიუმების დაცვით.⁸⁵ ანგარიშების თანახმად, საქართველოს კანონმდებლობით არ არის განსაზღვრული დანიშვნის პროცესში მიკერძოებული პოლიტიკის გავლენისგან დაცვის შესაბამისი მექანიზმი. ამიტომ, გასაუბრებისას ისმოდა პოლიტიკური შეკითხვები და არაეთიკური განცხადებები, რომე-

81 იქვე. § 56.

82 CDL-AD(2017)023-e, Georgia – Opinion on the draft revised Constitution as adopted by the Parliament of Georgia at the second reading on 23 June 2017. Venice Commission, 112th Plenary Session. §. 26. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/31WidZw>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

83 იქვე. § 29.

84 ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ბიურო, დასკვნა #JUD-GEO/346/2019 [AIC] ცვლილებების პროექტზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით. 17 აპრილი 2019, ვარშავა, § 19. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/2YMMPPuR>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

85 იქვე. § 30.

ლიც უტოლდებოდა პროცესის პოლიტიკურ პლატფორმად გამოყენებას.⁸⁶

შესაბამისად, საკომიტეტო მოსმენების რეგლამენტით რეგულირებისას, სასურველია დამატებითი ბერკეტების გათვალისწინება, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ნეიტრალიტეტი და თანასწორი მოპყრობა, პროცესი კი დაცული იყოს პოლიტიზებისა ან/და არაეთიკური მიმართვების საფრთხისგან.

დასკვნა

ODIHR-ისა და ვენეციის კომისიის შეფასებებში ვკითხულობთ, რომ 2020 წლის სექტემბერში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შესარჩევად გატარებული ცვლილებებით ნაწილობრივ აღმოიფხვრა საკანონმდებლო ხარვეზები, თუმცა კვლავ რჩება პროცედურული პრობლემები, რომლებიც გაუმჯობესებას საჭიროებს. საყურადღებოა პოზიტიური ცვლილებები, რომელთა შედეგადაც დაინერგა კანდიდატებზე არსებული ინფორმაციის გასაჯაროება და მიღებული გადაწყვეტილების დასაბუთება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ. შესაბამისად, ბოლოდროინდელი ცვლილებების ფარგლებში, აღსანიშნავია კენჭისყრის ფარულობის გაუქმება, რადგან ამით საგრძნობლად გაიზრდება გადაწყვეტილების მიმღების ანგარიშვალდებულება როგორც კონკურსის მონაწილეების, ისე მთლიანად საზოგადოების წინაშე.

მართლმსაჯულების ჩამოყალიბებისა და რეფორმირების ანალიზი ცხადყოფს, რომ პროცესი ხანგრძლივია და მტკიცნულად მიმდინარეობს როგორც სისტემის უშუალო ფიგურანტების, ისე მთლიანად საზოგადოებისთვის. მართლმსაჯულების სი-

მყიფე (ან მისი ასეთად აღქმა) ყოველ კრიტიკულ სიტუაციაში აღრმავებს ნიჰილიზმსა და უნდობლობას.

ამდენად, უნდობლობის დაძლევის ერთ-ერთ მთავარ გზად უნდა დაისახოს საზოგადოებისა და სამოქალაქო სექტორის მაქსიმალური ჩართულობა და მთლიანი პროცესის ინკლუზიურობა; ასევე, გარანტირებული უნდა იყოს კანდიდატთა მრავალფეროვნება სხვადასხვა ჯგუფის ინტერესთა დასაცავად. მართლმსაჯულება, როგორც მთავარი ინსტრუმენტი, ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს ყველა მოწყვლადი ჯგუფისა და ინდივიდისთვის. ამასთან, ეს ჯგუფები და ინდივიდები, სხვადასხვა პოლიტიკური თუ სამოქალაქო სუბიექტის მეშვეობით, შეუფერხებლად უნდა ერთვებოდნენ კონკურსის პროცესში.

86 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის მეორე ანგარიში, ივნისი-დეკემბერი 2019. ODIHR-ის ანგარიში, გვ. 22. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/1/443497_0.pdf> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

ბიბლიოგრაფია:

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ავსტრიის, ისლანდიის, ირლანდიისა და ჰოლანდიის თაობაზე. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://bit.ly/3FLaFXw>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].
2. ECtHR, *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, nos. 7819/77, 7878/77, 28/06/1984, *Olujic v. Croatia*, no. 22330/05, 5.05.2009, §38; *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, no. 21722/11, 25.05.2013, §103; *Ramos Nunes de Carvalho E SA v. Portugal* [GC], nos. 55391/13, 57728/13, 74041/13, 6.11.2018.
3. ევროპული ქარტია, მოსამართლეთა სტატუტი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://rm.coe.int/16807473ef>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

ნორმატიული მასალა:

1. „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ორგანული კანონი. [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2013148?publication=0>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

სასამართლო პრაქტიკა:

1. საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 7 ივნისის გადაწყვეტილება (საქმე N 1/4/693.857). [ინტერნეტი] ხელმისაწვდომია: <<https://constcourt.ge/ka/judicial-acts?legal=1268>> [წვდომის თარიღი 23 მაისი 2022].

Bibliography:

Used literature:

1. Regarding Austria, Iceland, Ireland and the Netherlands, [online] available at: <<https://bit.ly/3FLaFXw>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
2. ECtHR, *Campbell and Fell v. the United King-*

dom, nos. 7819/77, 7878/77, 28/06/1984, *Olujic v. Croatia*, no. 22330/05, 5.05.2009, §38; *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, no. 21722/11, 25.05.2013, §103; *Ramos Nunes de Carvalho E SA v. Portugal* [GC], nos. 55391/13, 57728/13, 74041/13, 6.11.2018. (in English)

3. Universal Charter of the Judge. [1999, as last updated in 2017]. Article 5-2. [online] available at: <<https://bit.ly/3wLiDwL>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)

Normative materials:

1. Amendments to the Organic Law of Georgia On General Courts. [online] available at: <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2013148?publication=0>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)

Judicial practice:

1. Decision of the Constitutional Court of June 7, 2019 (case N1/4/693857). [online] available at: <<https://constcourt.ge/ka/judicial-acts?legal=1268>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)

References:

1. Smith, T. and Others. Selecting the Very best. The Selection of High-level Judges in the United States, Europe and Asia. pp. 2-3. [online] available at: <https://www.dplf.org/sites/default/files/selection_high_level_judges_en.pdf> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
2. CCJE. Report Adopted by the Venice Commission at its 70th Plenary Session, Venice, 16-17 March 2007. [online] available at: <<https://bit.ly/3FiIkrk>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
3. Report on Judicial Independence and Impartiality in the Council of Europe Member States in 2017. CCJE. [online] available at: <<https://bit.ly/30UL9jw>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
4. Ibid. §§. 85-87.
5. Ibid. §. 131.
6. Ibid. §§. 132-133.

7. Regarding Austria, Iceland, Ireland and the Netherlands. [online] available at: <https://bit.ly/3FLaFXw> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
8. Judges. [online] available at: <https://bit.ly/3E44UnH> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
9. Recruitment and Appointment of Judges and justices in Europe and the US: Law and Legal culture. [online] available at: <https://bit.ly/3DOEPJ9> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
10. The Cour de cassation de Belgique/Hof van Cassatie van België is the highest court in the judicial system. [online] available at: https://e-justice.europa.eu/16/EN/national_justice_systems?BELGIUM&member=1 [Accessed 23 May 2022]. (in English)
11. Procedure for Appointing a Justice of The Supreme Court of the United Kingdom. [online] available at: <https://www.supremecourt.uk/about/appointments-of-justices.html> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
12. On Federal Judges. [online] available at: <https://www.supremecourt.uk/about/appointments-of-justices.html> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
13. Formation of the Supreme Court of Canada, Supreme Court of Canada Appointment Process – 2019. [online] available at: <https://bit.ly/32oLewx> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
14. About the Justices. [online] available at: <https://www.hcourt.gov.au/justices/about-the-justices>; <https://bit.ly/32p0ZDL> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
15. Draft VADEMECUM on the Judiciary. Venice Commission, 2008. CDL-JD(2008)001, p. 5. [online] available at: <https://bit.ly/3Cf4sB5> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
16. Judicial Appointments. International IDEA, 2014. pp.1-2. [online] available at: <https://bit.ly/3neHUvV> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
17. Bulmer, E., 2017. Judicial Appointments: A Comparative Study of Four Judicial Appointment Models Used by Sovereigns Around the World. p. 9. [online] available at: <https://bit.ly/3cfQLY9> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
18. Ibid. p.9.
19. Ibid. p.10.
20. Ibid. p.10.
21. Ibid. p.11.
22. Ibid. p.13.
23. Opinion No. 403 / 2006, EUROPEAN COMMISSION FOR DEMOCRACY THROUGH LAW (VENICE COMMISSION), JUDICIAL APPOINTMENTS. Report adopted by the Venice Commission at its 70th Plenary Session, §. 9, 11, 14-17, 25-26. [online] available at: <https://bit.ly/3qDLSAv> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
24. Ibid. §14.
25. Report on First Phase of the Nomination and Appointment of Supreme Court Judges in Georgia, OSCE/ODIHR Report, 2019, June – September, [online] available at: <https://bit.ly/3H-qgft> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
26. Final report on the Nomination and Appointment of Supreme Court Judges in Georgia, 2021. Warsaw, [online] available at: <https://bit.ly/2YMMpUR> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
27. Report on First Phase of the Nomination and Appointment of Supreme Court Judges in Georgia, 2019, June – September, Warsaw, OSCE/ODIHR Report, p.6. [online] available at: <https://bit.ly/3Hqgft> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
28. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUDGE/346/2019 [AIC], § 32.> [The requirement for five years' experience, combined with the 30-years old minimum age limit, clearly falls short of introducing adequate minimum eligibility requirements ensuring the selection of the most qualified and experienced candidates, especially if this formally allows young professionals from outside the judiciary with such limited working experience to qualify as "specialist with distinguished qualification". Moreover, the use of 30-years old minimum age eligibility requirement is not necessarily the best proxy to identify the most qualified professionals for the highest judicial position of the country. Rather, the professional experience alone is. In that respect, the requirement of five years of professional experience appears relatively low to guarantee the selection of the most qualified and experienced

- candidates. Consequently, the drafters should consider increasing substantially the number of years of required professional experience, which would by itself result in a higher age of the candidates.]. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> (in English) Opinion No. 949/2019, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Georgia Urgent Opinion on the Selection and Appointment of Supreme Court Judges. §. 23. [online] available at: <<https://bit.ly/3qLxF4m>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
29. Ibid. §§. 15, 46, 49. Promotion and Protection of All Human Rights, Civil, Political, Economic, Social and Cultural Rights, Including the Right to Development. United Nations, 2011. § 45. [online] available at: <<https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/a-hrC-17-30.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 30. Ibid. §48.
 31. Report on First Phase of the Nomination and Appointment of Supreme Court Judges in Georgia, June – September 2019, OSCE/ODIHR Report. p.21. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/1/9/429488.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 32. Ibid. p.11.
 33. Ibid. p.9.
 34. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUD-GEO/346/2019 [AIC], § 65, [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 35. Ibid. §66.
 36. Ibid. §68.
 37. Selection of Candidates for the Position of Judge of the Supreme Court of Georgia by the Supreme Council of Justice Monitoring Report, Public Defender of Georgia, 2019. p. 10. [online] available at: <<https://bit.ly/3wM7n32>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
 38. Report on First Phase of the Nomination and Appointment of Supreme Court Judges in Georgia, June – September 2019, OSCE/ODIHR Report, p.p. 29-30. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 39. The Second Report on the Nomination and Appointment of Judges of the Supreme Court of Georgia. June-December 2019. ODIHR Report, pp. 12-13. [online] available at: <<https://bit.ly/30naxyj>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
 40. Copenhagen Document, 1990, § 5.10: *everyone will have an effective means of redress against administrative decisions, so as to guarantee respect for fundamental rights and ensure legal integrity*, [online] available at: <<https://bit.ly/3qE3MTy>> Universal Charter of the Judge. [1999, as last updated in 2017]. Article 5-2. [online] available at: <<https://bit.ly/3wLiDwL>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 41. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUD-GEO/346/2019 [AIC], 2019, April 17, Warsaw, §12. [online] available at: <<https://bit.ly/2YMPuR>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 42. CoE, CM/Rec(2010)12, Opinion no.10(2007) of the Consultative Council of European Judges (CCJE) to the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the Council for the Judiciary at the service of society. §§. 39, 48. [online] available at: <<https://rm.coe.int/168074779b>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
 43. The Second Report on the Nomination and Appointment of Judges of the Supreme Court of Georgia. June-December 2019. ODIHR Report, pp. 5,30.> *[The lack of a Conclusion that, to the highest extent possible, assessed the merits and qualifications of each candidate, limited parliament's ability to vote on the candidates on the basis of their professional merits rather than political preferences.]* ; [online] available at: <<https://bit.ly/30naxyj>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
 44. Ibid. p.6.
 45. Ibid. p.15.
 46. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUD-GEO/346/2019 [AIC], § 30, [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)

47. CoE, RCM/Rec(2010)12, § 46: *The authority taking decisions on the selection and career of judges should be independent of the executive and legislative powers. With a view to guaranteeing its independence, at least half of the members of the authority should be judges chosen by their peers.* [online] available at: <<https://rm.coe.int/16807096c1>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
48. CCJE, Opinion N18> [2015] on the Position of the Judiciary and its Relation with the Other Powers of State in a Modern Democracy, § 15, [online] available at: <<https://rm.coe.int/16807481a1>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
49. CCJE, Opinion N1> [2001] on Standards Concerning the Independence of the Judiciary and the Irremovability of Judges, § 37.> [Therefore, the CCJE considered that every decision relating to a judge's appointment or career should be based on objective criteria and be either taken by an independent authority or subject to guarantees to ensure that it is not taken other than on the basis of such criterias] [online] available at: <<https://rm.coe.int/1680747830>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
50. The Second Report on the Nomination and Appointment of Judges of the Supreme Court of Georgia. June-December 2019. ODIHR Report, p.22. [online] available at: <<https://bit.ly/30naxyj>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
51. Ibid. pp. 28-29.
52. CCJE, Opinion N19 (2016), §§ 37-40, 50, [online] available at: <<https://rm.coe.int/-n-19-2016-/16807ba8d7>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
53. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUDGE/346/2019 [AIC], § 19, 88. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
54. Ibid. § 89.
55. The Second Report on the Nomination and Appointment of Judges of the Supreme Court of Georgia. June-December 2019. ODIHR Report. pp 34-36, [online] available at: <<https://bit.ly/30naxyj>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
56. Justice and Development. [online] available at: <<https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/justice-rights-and-public-safety>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
57. Organic Law of Georgia on General Courts. [online] available at: <<https://matsne.gov.ge/document/view/31684?publication=0>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
58. Reform of the judicial system in Georgia 2005-2014. brochure, pp. 4-5. Tbilisi. [online] available at: <<https://bit.ly/3oShYY3>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
59. Ibid. pp. 1-2.
60. History of the judiciary. [online] available at: <<https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/history-of-the-judiciary/>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
61. Amendments to the Organic Law of Georgia On General Courts. [online] available at: <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/5340417?publication=0#DOCUMENT:1>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
62. Selection of judges in transitional democratic countries. Group of independent lawyers, USAID, 2021. p. 12. [online] available at: <<https://bit.ly/31SCGyo>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
63. Law of Georgia On General Courts. Art. 34¹. [online] available at: <<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/90676?publication=44>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
64. Verdzeuli, S., Reform of the justice system in Georgia. Georgia Young Lawyers Association, p. 5. 2021. [online] available at: <<https://bit.ly/3m4ROiR>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
65. A way ahead for Georgia. p. 5 . [online] available at: <<https://bit.ly/3m5g0Sm>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
66. Decision of the Constitutional Court of June 7, 2019. N1/4/693857. [online] available at: <<https://constcourt.ge/ka/judicial-acts?legal=1268>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
67. The Third Report on the Nomination and Appointment of Judges of the Supreme Court in Georgia. p.4. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/c/3/492196.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)

68. Ibid.
69. Ibid.
70. Ibid. p. 5.
71. ECtHR, *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, nos. 7819/77, 7878/77, 28/06/1984, §78; *Olujic v. Croatia*, no. 22330/05, 5.05.2009, §38; *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, no. 21722/11, 25.05.2013. §103; *Ramos Nunes de Carvalho E Sá v. Portugal*.> [GC], nos. 55391/13, 57728/13, 74041/13, 6.11.2018 §144. (in English)
72. ECtHR, *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland*, no. 26374/18, 12.03.2019, §§. 100-103. (in English)
73. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUD-GEO/346/2019 [AIC]. §.22. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
74. Ibid. §.49.
75. Ibid.
76. European Charter on the statute for judges. [online] available at: <<https://rm.coe.int/16807473ef>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
77. The Composition of the Supreme Council of Justice of Georgia. [online] available at: <<https://bit.ly/3GLesVj>> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)
78. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia Opinion-Nr.: JUD-GEO/346/2019 [AIC]. §.27. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
79. Ibid. §.66.
80. Ibid.
81. Ibid. §56.
82. CDL-AD(2017)023-e, Georgia – Opinion on the Draft Revised Constitution as Adopted by the Parliament of Georgia at the Second Reading on 23 June 2017. Venice Commission, 112th Plenary Session. §. 26. [online] available at: <<https://bit.ly/31WidZw>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
83. Ibid. §. 29.
84. OSCE/ODIHR Opinion on Draft Amendments Relating to the Appointment of Supreme Court Judges of Georgia. Opinion-Nr.: JUD-GEO/346/2019. [AIC], §.29. [online] available at: <<https://www.osce.org/files/f/documents/7/1/417599.pdf>> [Accessed 23 May 2022]. (in English)
85. Ibid. §. 30.
86. The Second Report on the Nomination and Appointment of Judges of the Supreme Court of Georgia. June-December 2019; ODIHR Report. p.22. [online] available at: <https://www.osce.org/files/f/documents/3/1/443497_0.pdf> [Accessed 23 May 2022]. (in Georgian)